

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

УДК 378. 013

Вінокурова В. В.,

Донецький національний технічний університет, м. Донецьк

ДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

У статті розглядаються компоненти змісту професійно орієнтованого навчання ділової писемної комунікації в навчанні англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей. Увага приділяється аналізу особливостей навчання англійської мови студентів екологічного напрямку. Визначенні компоненти змісту навчання ділової писемної комунікації студентів нефілологічних спеціальностей ВНЗ.

Ключові слова: іноземна мова для спеціальних цілей, професійно орієнтований зміст навчання, англійська писемна ділова комунікація.

В статье рассматриваются компоненты содержания профессионально ориентированного обучения деловой письменной коммуникации в обучении английскому языку. Уделяется внимание анализу особенностей обучения английскому языку студентов экологического профиля. Определены компоненты содержания обучения деловой письменной коммуникации студентов нефилологических специальностей высших учебных заведений.

Ключевые слова: иностранный язык для специальных целей, профессионально ориентированное содержание обучения, англоязычная письменная деловая коммуникация.

In the article the components of the contents of the professional-oriented teaching of the business written communication in the training of the English language are examined. The attention is paid to the analysis of features of students' training of the English language of an ecological core-oriented learning. The components of the contents of teaching of the business written communication of students of non-philological specialties of higher educational institutions have been defined.

Key words: foreign language for the special purposes, professional-oriented training contents, the English-speaking written business communication.

Сучасні тенденції розвитку суспільства, встановлення нових міжнародних, економічних та культурних зв'язків, міжнародне співробітництво в галузі науки та освіти суттєво вплинули на зміст освітніх програм,

особливо програм з вивчення іноземної мови (ІМ) у вищих навчальних закладах. Найбільших змін зазнали програми з ІМ для студентів нефілологічних спеціальностей. Останнім часом у вітчизняній та закордонній методиці викладання ІМ розвивається сфера теоретичних та практичних досліджень під загальною назвою “іноземна мова для спеціальних цілей”. Ця галузь передбачає, перш за все, виокремлення мети та змісту навчання ІМ для студентів нефілологічних спеціальностей. Водночас з цим на факультетах технічного та природничого профілів виникає найбільше труднощів з вивченням ІМ. Це пов’язано з недостатньою кількістю годин, які відводяться на вивчення ІМ, низькою мотивацією студентів до вивчення ІМ, відсутністю чіткого професійного спрямування навчальних програм з ІМ на конкретну професійну спрямованість, недостатністю ефективних моделей навчання ІМ студентів різних профілів, зокрема студентів-екологів. До середини 90-х років ХХ століття метою навчання ІМ у немовному вищому навчальному закладі (ВНЗ) було навчання студентів навичкам нормативно вірного перекладу з ІМ рідною, формування вмінь усного спілкування ІМ (на елементарному рівні). В 90-х роках стало зрозуміло, що таких навичок та вмінь недостатньо для роботи в сучасному світі. В першу чергу, розширились контакти та співробітництво між українськими та закордонними ВНЗ, відповідно з’явилась необхідність спілкування іноземною, зокрема англійською, мовою з колегами з інших країн. Приєднання до Болонської конвенції та створення спільного європейського освітнього простору висуває нові вимоги до спеціалістів з вищою освітою. У зв’язку з цим особливо гостро постає питання про підвищення якості навчального процесу та пошуку нових, ефективних методів та прийомів навчання англійської мови для студентів-майбутніх екологів.

Забезпечення високого рівня іншомовної підготовки фахівця-еколога має на меті формування практичних навичок та вмінь, які дозволять використовувати ІМ як засіб професійної та інформаційної діяльності, як інструмент для систематичного поповнення спеціальних знань, а також як основу професійного спілкування. Необхідно також враховувати сучасні вимоги до спеціалістів різних галузей. Спеціалісти з вищою освітою мають оволодіти:

- навиками професійно орієнтованого спілкування ІМ (усного та писемного);
- вмінням аналізувати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, застосовувати свої знання в нових галузях;
- вмінням сформулювати та обґрунтувати власну точку зору на різні професійні питання ІМ.

Для студентів-майбутніх екологів особливо важливим є формування усіх зазначених вмінь та навичок саме у писемному спілкуванні, оскільки

ки вміння вести професійну документацію (запити про екологічний стан навколишнього середовища, описи екологічної ситуації, довідки про екологічну безпеку тощо) складає компонент професійних вмінь спеціаліста екологічної сфери.

Метою нашої статті є визначення компонентів професійно орієнтованого змісту навчання англомовної писемної комунікації студентів-майбутніх екологів.

Проблема професійно орієнтованого навчання ІМ розглядалась в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців (О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, В. І. Зінуква, Н. Ягельска, С. К. Фоломкіна, І. А. Зимня, І. Л. Бім, В. Я. Віленський, Л. І. Зільберман, Г. Я. Стеркін, Т. Хатчінсон та ін.), важливість розробки цієї моделі є загальною визначальною. Проте, досвід роботи на природничих факультетах ВНЗ демонструє недостатній рівень сформованості англомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції. Особливо в галузі ділового писемного спілкування. Разом з цим, фахівці в різних професійних сферах відмічають, що вперше спілкуватись з іноземними колегами вони б хотіли саме за допомогою ділового листування з причини низького рівня володіння розмовною англійською мовою і, як наслідок, невпевненістю у вірному розумінні партнера в процесі реального спілкування. Водночас з цим, вони підкреслюють важливість не лише тільки володіння елементарними навичками ділового листування, а також необхідність досвіду ділового писемного спілкування ІМ. Сформований досвід ділового писемного спілкування забезпечує більш глибоке та точне розуміння інформації, впевненість під час спілкування з іноземними колегами, швидкість реагування в ситуації ділового листування в режимі реального часу [4, с. 6].

Таким чином, необхідність формування у студентів майбутніх-екологів англомовної професійно спрямованої компетенції у писемному мовленні є високою. Разом з цим можна констатувати протиріччя між потребами майбутніх фахівців в оволодінні досвідом ділового писемного спілкування англійською мовою та недостатньою розробленістю технологічного та методичного інструментарію для формування вмінь ділового писемного спілкування англійською мовою в екологічній сфері.

Визначення ефективних умов формування писемної ділової комунікації англійською мовою базується на виокремленні основних компонентів змісту навчання. Зміст навчання ІМ розуміється як категорія, яка є педагогічною інтерпретацією мети навчання. Якщо мета професійно орієнтованого навчання ІМ є багатоаспектною, відповідно і зміст навчання, за допомогою якого відбувається досягнення цієї мети, не може бути представлено в одному компоненті. Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники (Гальскова Н. Д., Гез Н. І., Бім І. Л., Пассов Й. І, Ніколаєва С. Ю.) розглядають категорію змісту навчання не як статичну, а як динамічну.

ну, в якій відображується предметний та процесуальний аспекти. Предметний аспект співвідноситься, як правило, з різноманітними знаннями, які засвоюються в процесі вивчення навчального предмета ІМ. Процесуальний аспект – це власно навички та вміння користуватись набутими знаннями з метою здійснення усної / писемної комунікації. Узагальнити ці два аспекти можна в таких компонентах змісту навчання:

1) предметний аспект:

- сфери спілкування, ситуації;
- теми, тексти;
- комунікативні цілі та наміри;
- країнознавчі та лінгвокраїнознавчі знання;
- мовний матеріал.

2) процесуальний аспект:

- навички оперування мовним матеріалом;
- вміння в аудіюванні, читанні, говорінні та писемному мовленні;
- компенсаторні вміння;
- загальнонавчальні навички та вміння [1, с. 123].

Ці компоненти (знання, вміння, навички) найчастіше зустрічаються у різних авторів. В той саме час в теорії вивчення ІМ наразі не має єдиної точки зору на проблему компонентного відбору змісту навчання. Ще складнішим виступає питання про визначення змісту навчання англійської мови для професійних цілей, в нашому випадку для фахівців-екологів.

Найбільш розповсюдженою серед методистів є точка зору на зміст навчання, яка базується на загальнопедагогічному трактуванні цієї категорії та передбачає у своєму складі знання про оточуючу дійсність, досвід реалізації способів діяльності, досвід творчої діяльності, а також досвід емоційного відношення до об'єктів дійсності [2, с. 41 – 63].

На основі теоретичних досліджень, ми вважаємо за доцільне виокремити такі компоненти змісту навчання англомовної писемної ділової комунікації для спеціальних цілей:

- 1) структурна організація ділового листа, його типи;
- 2) метакомунікативні сигнали писемного ділового спілкування, мовні засоби висловлювання комунікативних намірів;
- 3) мовний матеріал (лексико-граматичний, синтаксичний, стилістичний);
- 4) соціокультурні норми поведінки англомовних учасників писемної ділової комунікації;
- 5) способи реалізації стратегій писемної ділової комунікації;
- 6) теми, ситуації спілкування фахівців екологічної галузі;
- 7) прийоми навчання англомовного ділового писемного спілкування.

Необхідно також звернути увагу на те, що формування професійно орієнтованої ділової писемної комунікації залежить від загального рівня

володіння англійською мовою студентів. Тому в межах професійно орієнтованого навчання визначають наступні критерії та показники рівня володіння ІМ:

– володіння мовними професійними знаннями (граматичними структурами, лексичними одиницями професійної спрямованості);

– готовність до мовленнєвої професійної взаємодії та оволодіння усіма видами мовленнєвої діяльності на основі професійно орієнтованої лексики;

– вміння реалізувати свої потреби до іншомовного професійного спілкування за допомогою різноманітних мовних засобів;

– готовність до творчої професійної діяльності (мотивація, пізнавальна та творча активність студентів) [3, с. 100].

Писемна комунікація англійською мовою займає значне місце у підготовці майбутнього фахівця-еколога, оскільки його професійна компетенція не може обмежуватись елементарними вміннями усного мовлення. Спеціаліст екологічної сфери повинен складати ділові листи, готувати документацію екологічного характеру англійською мовою, яка має бути представлена в різних міжнародних організаціях. Тому навчання цьому виду мовленнєвої діяльності повинно стати невіддільною складовою технології формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей.

Література:

1. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика / Наталья Дмитриевна Гальскова, Надежда Ивановна Гез / Учебн. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учебн. заведений. – М. : Изд. Центр "Академия", 2004. – 336 с.

2. Лернер И. Я. Состав содержания общего образования и его системообразующие факторы / Теоретические основы процесса обучения / В. В. Краевский, И. Я. Лернер. – М., 1989. – С. 41-63.

3. Петрова И. М., Нестеренко Н. В. Профессионально-ориентированное обучение англоязычной письменной речи студентов, обучающихся по специальности "Международное право" / И. М. Петрова, Н. В. Нестеренко / Современные модели в преподавании иностранных языков и культур в контексте менеджмента качества образования : Сборник материалов IV Всероссийской (с международным участием) конференции 20 апреля, 2010 г. Том 2. / Под общей редакцией Тихоновой Е. В. – М. : РГСУ, 2010. – С. 99-102.

4. Сафонова О. Ю. Формирование опыта делового письменного общения будущих менеджеров в процессе обучения иностранному языку у вузе (на примере английского языка) : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Ольга Юрьевна Сафонова. – Пенза, 2008. – 24 с.